

APORTACIO AL PLANTEJAMENT DIDÀCTIC DE LES CIÈNCIES SOCIALS
A L'E.G.B.

Maria Lluïsa Blanco i Calero
 Josep-Lluís Sebastià i Vidal

Les Ciències Socials a l'E.G.B. aplicades concretament a l'anomenada Segona Etapa o Cicle Superior, tenen un horari de tres hores setmanals segons la distribució del temps lectiu de les 25 hores de tasca docent amb els alumnes, d'acord amb les disposicions del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Seguint la normativa vigent, les classes s'han d'impartir en llengua catalana, i el text ha de complir les disposicions oficials i ser aprovat pel Conseller d'Ensenyament, segons re^usa l'Ordre de 25 d'abril de l'any 1983.

Remarquem que en aquest treball solament tractarem les matèries pròpies de Geografia i Història dintre de les Ciències Socials, deixant els temes d'Educació Cívica i Ètica.

Escollirem unes aules de 7º d'E.G.B. d'un col·legi públic de Tarragona per reflexionar sobre la didàctica i metodologia de les classes de Ciències Socials per tal d'analitzar quina és l'opinió dels propis alumnes davant els mètodes emprats, és a dir, quin és l'efecte que produeix en l'alumnat la tasca del docent.

La raó d'haver escollit aquest punt de reflexió és perquè pensem que és molt positiu que el professor del nivell i matèria, la que sigui, de tan en tant s'autoanalitzi per tal de considerar si veritablement està oferint unes classes adients, o bé si està arribant amb els seus mètodes al conjunt dels seus alumnes.

Creiem que a nivells més inferiors és difícil de trobar una resposta el màxim d'equilibrada i sincera per part dels nois i noies. Per aquest motiu hem volgut intentar-ho en un 7º nivell perquè els alumnes estan entre els 12-13 anys d'edat i tenen un sentit crític bastant clar, com una característica més de l'etapa adolescent en que viuen o comencen a viure.

Didàcticament l'ensenyament de la Geografia està basat en:

- a) L'observació de la realitat. Per tant s'aplicaran mètodes intuitius.
- b) La localització dels fets. Temàtica que precisarà variat material didàctic.
- c) L'explicació. Sistema que permetrà la comparació amb altres fets per poder deduir i induir les causes.

Metodològicament no pot estar llunyana dels interessos dels alumnes i en conseqüència no es pot oblidar l'edat dels estudiants a que va dirigida. A partir de 6º curs es quan l'assignatura va adquirint un contingut més sistemàtic i científic.

La Geografia ha de tenir un sentit actiu, que els propis alumnes facin els seus propis esquemes, que captin de cadascun dels temes les idees principals per a facilitar després l'estudi de la matèria. Han d'observar els mapes, les gràfiques, les estadístiques... han d'entendre que deuen fer-se seus aquests elements.

La Història té també uns aspectes didàctics que han de ser-hi molt presents:

- a) El sentit de canvi, és a dir, formar en l'alumne el sentit de la successió i de l'evolució històrica.
- b) La formació d'una consciència social que donarà suport a la percepció de les relacions humanes.
- c) El fomentar l'imaginació històrica per tal d'evocar el passat.
- d) La localització en el temps dels fets històrics per analitzat les seves conseqüències posteriors.

Metodològicament tenim el gran recurs d'aprofitar la curiositat dels alumnes com a punt d'iniciació històrica.

El sentit actiu de la Geografia, també es manifesta en aquesta matèria, buscant d'aconseguir el domini de la confecció dels esquemes i recolzar així un apartat de les Tècniques d'Estudi que en bona part els nostres alumnes encara no dominen.

Un aspecte de les Ciències Socials que no hem d'oblidar és el de la investigació de temes concrets que surten a les lliçons. D'aquesta manera "mouen" diccionaris, enciclopèdies, diaris... etc., i arriben a descobrir la connexió dels fets geogràfics i històrics dintre del contexte social d'una país o època determinada.

En un intent de desitjar averiguar l'opinió dels alumnes que reben l'assignatura de Ciències Socials se'ls va repartir una enquesta amb els següents punts:

1. Valora la classe de Ciències Socials de 0 a 10 punts.
2. Raona el per què de la nota que has posat.
3. Quins aspectes de l'assignatura consideres positius?
4. Quins aspectes consideres negatius?
5. Què suprimiries?
6. Què afegiries?
7. T'ha ajudat el fet de tenir la mateixa professora i semblant sistema de treball que el curs passat 7º, per què?

8. Quina opinió et mereix el llibre de text que fas servir?
 9. Pots afegir algun comentari o idees que consideris adients al tema de les Ciències Socials de 7º curs.

Gràcies per les teves respostes.

De les preguntes de l'enquesta tan sols recollim aquí les opinions derivades dels apartats: 3, 4, 5 i 6, considerant que els altres poden servir de material per posteriors punts de reflexió sobre el tema.

La mostra és de 120 alumnes de 7º nivell, 45 noies i 75 nois. No volem aportar unes dades purament estadístiques, però sí, mostrar les respostes més significatives, les de freqüència més alta, per arribar després a unes conclusions.

Apartat 3. ASPECTES QUE CONSIDERES POSITIUS.	
Tots els coneixements que adquirim	65%
El sistema de fer les classes	8,3%
La professora	7,5%
Els treballs d'investigació	7,5%

Apartat 4. ASPECTES QUE CONSIDERES NEGATIUS.	
Cap	40%
L'exigència de la professora	5,8%
L'haver d'estudiar	20,8%
Els exàmens	5,8%

Apartat 5. QUÈ SUPRIMIRIES?	
Res	34,1%
L'exigència de la professora	2,5%
L'haver d'estudiar	15%
Els treballs	12,5%

Apartat 6. QUÈ AFEGIRIES?	
Res	33,3%
Amenitat	5,8%
Més temes d'història	4,1%
Més treballs d'investigació	18,3%

CONCLUSIONS.

Podem valorar en conjunt que la resposta de l'alumnat és molt positiva en les classes que reben de Ciències Socials aplicant els mètodes esmentats anteriorment. Malgrat tot, manifesten una postura de certa comoditat davant l'exigència del docent en els controls, proves, estudi de l'assignatura, aspecte que pot ser motivat pel moment psicològic que estan vivint els nois i noies, i que els porta a manifestar una apatia davant l'esforç que suposa la tasca d'estudi.

El professor haurà de tenir molt present el tema de la motivació per un estudi dels conceptes memorístics que ofereixi la matèria i facilitar al màxim les tècniques que deuen estar a l'abast de tot estudiant.

Aporten les respostes també, un criteri de valoració positiva en la investigació a la que s'estan habituant cada vegada més. Aspecte que el professional ha de saber recollir com un dels objectius principals de la matèria, i a la vegada pot aprofitar-ho pel caràcter d'interdisciplinarietat que aporta.

Devant dels nous plantejaments que el futur educatiu ens prepara, creiem que les Ciències Socials deuen oferir a l'alumne l'adquisició d'unes tècniques que li facilitin en primer lloc el saber què estudiar i com, i el gust de buscar per si mateix el per què dels fets que van configurant la societat i el món en el que vivim.

Pensant en el repte d'integració internacional que esdevindrà, creiem que un dels conductes més adients per arribar a l'esmentada integració pot ser la profundització en el coneixement i estudi de la Geografia i Història dels pobles i nacions. Profundització que ha de ser tasca de professor i alumne amb caire de respecte davant la diversitat i de visió pacifista i humana dels diferents grups socials. D'aquesta forma no oblidarem el sentit de comunicació que es desprend de totes les anomenades Ciències Socials.